

IZVJEŠTAJ O RADU

PARKOVA DINARIDA – MREŽE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA DINARIDA ZA 2021. GODINU

Podgorica, 2022. godine

STRATEŠKA TEMA 1: IZGRADNJA KAPACITETA MREŽE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA

CILJ 1.1 KADROVSKA I TEHNIČKA OSPOSOBLJENOST PARKOVA DINARIDA ZA EFIKASNO OBAVLJANJE DJELATNOSTI

1.1.1 Angažovanje ljudskih resursa

U 2021. godini Parkovi Dinarida su imali angažovane 4 osobe sa ugovorom o radu i 1 osoba sa ugovorom o djelu.

1.1.2 Nabavka materijalno – tehničkih sredstava

Za potrebe rada organizacije opremljena je kancelarija sa osnovnim kancelarijskim namještajem i tehničkom opremom.

1.1.3 Kadrovsko, stručno i organizaciono osposobljavanje za kvalitetno izvršavanje aktivnosti Mreže

Parkovi Dinarida su krajem godine raspisali konkurs za prijem u radni odnos 2 izvršioca, službenika/cu za komunikacije i finansijskog menadžera. Nakon završenog konkursa, i intervju sa selektovanim kandidatima potpisani su ogovori sa 2 izvršioca koji su započeli angažman od Januara 2022.

1.1.4 Podrška naučno – stručnim istraživanjima

Nije realizovano, zbog nedostatka finansijskih sredstava.

CILJ 1.2 UMREŽAVANJE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA REGIONA

1.2.1 Organizovanje godišnjeg sastanka Skupštine i Upravnog odbora Parkova Dinarida

1.2.1.1 XIV sjednica UO

XIV sjednica Upravnog odbora održana je u dijelu programa V Međunarodne konferencije Parkova Dinarida koja je održana u septembru u Baru, Crna Gora. Na sjednici su potvrđene kandidature za članstvo u UO svim kandidatima koji su aplicirali i predloženi su i kandidati za mjesto Predsjednika i 3 podpredsjednika Skupštine. Predložene kandidature potvrdili su članovi skupštine na VI sjednici Skupštine Parkova Dinarida .

1.2.2. Širenje mreže parkova Dinarida i prijem novih članova

Na XIV sjednici Upravnog odbora na osnovu zahtijev za prijem novi članovi mreže postali su: Nacionalni park Galičica, Nacionalni park Drina i Šume Republike Srpske.

1.2.4. Obilježanje Dana zaštite Dinarida

CILJ 1.3 FINANSIJSKA ODRŽIVOST PARKOVA DINARIDA

1.3.1 Razvijanje projektnih ideja i priprema projektnih aplikacija

Parkovi Dinarida su tokom prethodne godine, u saradnji sa drugim organizacijama i institucijama, radili na pripremi više projektnih aplikacija:

Projektni koncept i punu projektnu aplikaciju kroz dvostepeni proces aplikacije u okviru IPA programa prekogranične saradnje crne Gore i Bosne i Hercegovine.

U saradnji sa NP Sutjeska kao projektnim liderom Parkovi Dinarida su pripremili *projekat Regional Educational Service Center- Unit Emergency- RESCUE*. Cilj projekta je bio jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta nadležnih institucija i lokalnih zajednica na području opština Foča i Plužine i zaštićenih područja Nacionalnih parkova Sutjeska, Piva i Durmitor za suočavanje sa posljedicama katastrofa klimatskih promjena na tom području. **Projekat nije podržan za finansiranje.**

Projektni koncept u okviru IPA programa prekogranične saradnje Crne Gore sa Kosovom pod nazivom *Wildlife-tracking and tradition-experiencing routes in across the Montenegro-Kosovo border of Prokletije/ Bjeshkët e Nemuna*. Cilj projekta je da unaprijedi turističku privredu u prekograničnom regionu kroz razvoj novih ponuda i infrastrukture zasnovane na valorizaciji kulturnog i prirodnog nasleđa i vrijednosti, kao i da podigne kapacitete osoblja zaštićenih područja, turističkih operatera i preduzetnika za korišćenje divljih životinja, prirodnih i kulturnih resursa u Zaštićenim područjima u regionu Prokletije/Bjeshket e Nemuna. **Projektna ideja razvijena u saradnji sa NP Prokletije, NVO ERA group i NP Shara je ocjenjena kao dobra i Parkovi Dinarida su pozvani da konkurišu sa punim projektnim prijedlogom**

New Road – New (R) Opportunity for Agrotourism Development projektni koncept koji je razvijen u okviru IPA programa prekogranične saradnje Crne Gore i Albanije i u saradnji sa Program podrške ruralnim asocijacijama u Albaniji ima za cilj jačanje saradnje i društveno-ekonomskog razvoja kroz mobilizaciju zajedničkog kulturnog i prirodnog nasleđa duž novootvorenog puta od Podgorice do Gusinja preko Albanije. Osim toga cilj je i poboljšati obim, kvalitet i vidljivost turizma kroz razvoj nove ponude i infrastrukture zasnovane na valorizaciji kulturnog i prirodnog nasleđa i vrijednosti. Ukoliko projektni koncept bude prihvaćen puna projektna aplikacija će se razvijati u toku 2022. godine. *Nature Connects Us* - projektni koncept koji je razvijen u okviru IPA programa prekogranične saradnje Crne Gore i Albanije u saradnji sa Protection and Preservation of Natural Environment in Albania (PPNEA). Projekat ima za cilj da doprinese jačanju dobrosusjedskih odnosa i socioekonomskom razvoju pograničnog regiona kroz podizanje svesti o održivom korišćenju resursa životne sredine u jezerskim i alpskim područjima. Specifični cilj je zaštita ekoloških resursa kroz izgradnju javne podrške i podizanje svijesti o održivom korišćenju u zaštićenim područjima u Crnoj Gori i Albaniji. **Ukoliko projektni koncept bude prihvaćen puna projektna aplikacija će se razvijati u toku 2022. godine.**

Projekt *Unapređenje saradnje između zaštićenih područja i lokalnih zajednica zasnovanih na principima najboljih praksi u EU* na pozivu za grantove u okviru programa OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika - M'BASE. Projekat je pripremljen u saradnji sa parkom prirode Piva a za opšti cilj je imao jačanje kapaciteta OCD da budu ravnopravni učesnici i vidljivi akteri u procesima razvoja i donošenja odluka u zaštićenim područjima. Specifični ciljevi su: i) Doprinos unaprjeđenju integracije Crne Gore u Evropsku uniju u oblasti zaštite prirode kroz osnaživanje učešća civilnog društva u procesima razvoja i donošenja odluka u zaštićenim područjima; ii) Jačanje partnerstava između OCD, lokalnih zajednica, lokalnih samouprava i upravljača zaštićenih područja. **Projekat nije podržan za finansiranje.**

Projekt *With Improvement of Protected Areas, We ACHieve EU STandards (IMPACT)* kojim je aplicirano kod Balkan Trust for Democracy (BTD) imao je za cilj da doprinese unapređenju procesa usklađivanja sa EU u oblasti zaštite prirode kroz podršku OCD i drugim institucionalnim kapacitetima u Crnoj Gori za planiranje, implementaciju i sprovođenje pravnih tekovina Evropske unije u oblasti životne sredine. Pored toga cilj je i izgraditi javnu podršku i svijest i ojačati kapacitete za unapređenje upravljanja prirodnim resursima u zaštićenim područjima u Crnoj Gori, u skladu sa evropskim ekološkim standardima. **Projekat nije podržan za finansiranje.**

Projekt *Selektuj otpad za zdravu i održivu životnu sredinu* kojim je konkurisano kod Ministarstva ekologije prostornog planiranja i urbanizma Crne Gore kroz Javni konkurs za finansiranje programa jačanje ekološke svijesti o potrebi uvođenja sistema odvojenog sakupljanja komunalnog otpada. Glavni cilj projekta je podrška realizaciji aktivnosti proisteklih iz Državnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom i Lokalnih planova u

opštinama Gusinje i Kolašin sa fokusom na zaštićena područja koja gravitiraju u ovim opštinama - nacionalnim parkovima: Prokletije i Biogradska gora. Ovi planovi predviđaju uspostavljanje sistema primarne selekcije otpada na principu dvije kante – suva i mokra komponenta. U tom kontekstu aktivnosti projekta će biti usmjerene na postavljanje infrastrukture za selektivno odlaganje otpada po ovom principu u pomenutim zaštićenim područjima kao i na području opštine Gusinje i Kolašin i postavljanju edukativnih informativnih tabli o ovoj temi u ciljanim zaštićenim područjima. **Projekat je podržan i trajeće do kraja juna 2022. godine.**

1.3.2 Pokretanje zajedničkih inicijativa sa inostranim i domaćim organizacijama i donatorima

Parkovi Dinarida realizuju zajedničke inicijative sa strateškim partnerima i drugim institucijama i organizacijama civilnog društva kroz različite vidove interakcije:

- informisanje šire javnosti i članica mreže o događajima u regionu
- konsultovanje i direktno uključivanje u realizaciju konkretnih aktivnosti na terenu (naročito kroz projekat sa Udrugom za zaštitu prirode i očuvanja biološke sredine iz Zagreba (WWF Adria) - „Zaštićena područja za prirodu i ljude“)

U tom smislu Parkovi Dinarida su u saradnji sa drugim ekološkim organizacijama iz Crne Gore inicirali prikupljanje potpisa za peticiju kojom se zahtijeva uvođenje moratorijuma na lov sve dok Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ne riješi nagomilane probleme u oblasti lovstva. Osim toga, peticijom je zahtijevano sledeće:

- Da se sprovede revizija liste lovnih vrsta i trajanja lovnih sezona najkasnije do kraja 2022. godine;
- Da se organizuje adekvatan monitoring, a prije svega izradi nulto stanje divljači u lovištima od strane stručnih i kredibilnih institucija sa ciljem dobijanja podataka o stvarnoj brojnosti populacija najkasnije do kraja 2022. godine;
- Da se ojačaju kapaciteti lovne inspekcije, koja po našem iskustvu ne vrši preventivne radnje, a još manje se bavi problemom krivolova najkasnije do kraja 2022. godine;
- Da lovočuvarska/inspeksijska služba bude pod direktnim nadzorom/kontrolom Ministarstva i potpuno nezavisna od Lovačkog saveza najkasnije do kraja 2022. godine;
- Temeljno dorađivanje normativnog okvira koji definiše rad i osnivanje Lovačkih saveza i društava najkasnije do kraja 2022. godine.

Nakon prikupljenih oko 7600 potpisa peticija je u decembru 2021. godine predata resornom Ministarstvu na dalje postupanje.

STRATEŠKA TEMA 2: ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

2.1 PROJEKAT “ZAŠTIĆENA PODRUČJA ZA PRIRODU I LJUDE ”

2.1.1 Učešće u procesu izrade Akcionog plana upravljanja populacijom mrkog medvjeda

Parkovi Dinarida kao član Savjeta za izradu plana upravljanja mrkim medvjedom, koji je osnovalo Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR), aktivno rade na pripremi Plana upravljanja za mrkog medvjeda. U toku 2021. održana su 2 Shodno preuzetim obavezama Parkovi Dinarida su u cilju pripreme poglavlja posvećenog učešću javnosti u upravljanju mrkim medvjedom sprovedli dodatna istraživanja mišljenja i stavova javnosti u Crnoj Gori o mrkom medvjedu. Pripremne aktivnosti su obavljene u 2020 godini, a samo istraživanje će biti organizovano. Istraživanje koje je podržano od strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja I urbanizma kroz poseban projekat “Istraživanje stavova javnosti o mrkom medvjedu kao prilog Akcionom planu za mrkog medvjeda u Crnoj Gori” sproveden je u prvoj polovini 2021 godine.

2.1.2 Izrada baze znanja za područja Dinarida i baze eksperata

U cilju povećanja prepoznavanja vrijednosti i benefita Dinarida među članicama Mreže i šire, Parkovi Dinarida su u okviru izrade novog web sajta u toku 2021. radili na izradi baza podataka koja će sadržati dokumenta relevantna za područje kao i baza eksperata koji će biti u mogućnosti da pruže stručnu pomoć u radu ZP-a. U tom cilju je putem tendera izabran web developer i dizajneri koji su razvili novu platformu i grafički dizajn. Parkovi Dinarida su u saradnji sa predsjednikom Stručnog savjeta Parkova Dinarida razvili strukturu baze podataka i identifikovali potencijalne eksperte za bazu eksperata..

2.1.3 Webinar Uticaj pandemije COVID-19 na zaštićena područja u region Dinarida

Pandemija COVID-19 izazvana virusom SARS-CoV 2 uticala je gotovo na sve aspekte života i funkcionisanja na zemlji. Osim što je uticala na živote i zdravlje ljudi, donijela je mnoge socijalne i ekonomske izazove. Iako tek počinjemo shvatati uticaj pandemije COVID-19 na zaštićena i očuvana područja, već postoje mnogi pokazatelji o direktnom uticaju na sama područja, na buduće izazove kao i implikacije na nove politike zaštite prirode. Kako bi smo sagledali uticaj pandemije na zaštićena područja u regionu Dinarskog luka, Parkovi Dinarida su u decembru 2020. organizovali Webinar na temu „Uticaja pandemije COVID-19 na stanje zaštićenih područja u regionu Dinarida“.

Na osnovu informacija prikupljenih na događaju i kroz dodatna istraživanja pripremljen je izvještaj. [Uticaj pandemije COVID-19 na zaštićena područja u regionu Dinarida](#). Izvještaj je prezentovan javnosti na Dan planete zemlje, 22. aprila..

2.1.4. Webinar Upravljanje posjetiocima i edukacija u zaštićenim područjima

Parkovi Dinarida, u saradnji sa WWF Adria, organizovali su 14.06. 2021. godine webinar na temu Upravljanje posjetiocima i edukacija u zaštićenim područjima. Događaj kome je prisustvovalo oko 60 učesnika je zbog epidemiloških mjera održan putem Zoom platforme.

Cilj događaja je bio da se pruži prilika predstavnicima zaštićenih područja u region Dinarida kao i drugoj zainteresovanoj javnosti da razmjene iskustava i informacija o procesu izrade i implementacije planova upravljanja posjetiocima u zaštićenim područjima. Kroz primjere parkova koji već imaju i implementiraju ove planove, kao što su NP Krka iz Hrvatske ili imaju istoriju organizovanog rada sa posjetiocima (Park Škocjanske jame iz Slovenije) predstavljene su vrijedne informacije onim područjima koji su u procesu pripreme planova upravljanja posjetiocima ili imaju namjeru da u narednom periodu započnu taj proces.

Osim toga, na događaju su predstavnici NP Tara govorili o problemima sa kojima su se suočili u toku 2020. godine, zbog neočekivanog priliva turista u to zaštićeno područja, a usljed nepostojanja odgovarajuće infrastrukture i mehanizma rada i upravljanja sa posjetiocima.

Pored toga na webinaru je biti riječi o edukaciji i komunikaciji sa posjetiocima u zaštićenim područjima kao vrlo važnom i aktivnom segmentu rada zaštićenih područja.

Kao dobar primjer rada na edukaciji posjetilaca i saradnje sa školama predstavljen je regionalni projekat WWF-a Mreža škola u zaštićenim područjima koji se realizuje od 2016. godine, a u okviru koga su ostvarena brojna partnerstva zaštićenih područja u regionu i obrazovnih ustanova.

Nacionalni park Skadarsko jezero je kao jedno od područja koje je učestvovalo u projektu Mreža škola u zaštićenim područjima predstavilo rezultate i benefite koje su ostvarili kroz rad na edukaciji i saradnji sa obrazovnim ustanovama na tom području, a koja je nastavljena i nakon završetka projektnih aktivnosti.

Nacionalni park Krka je također predstavio svoje edukativne programe i načine rada sa najmlađim posjetiocima i obrazovnim ustanovama koji su jedni od najbolje razvijenih u regionu.

2.1.5. V međunarodna konferencija Parkova Dinarida “Zaštićena područja za novu dekadu-izazovi ispred nas”

Trodnevna konferencija Parkova Dinarida, mreže zaštićenih područja Dinarida, održana je u Baru (Crna Gora) uz prisustvo upravljača iz Albanije, Slovenije, Sjeverne Makedonije, Hrvatske, Kosova, Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, kao i predstavnika resornih državnih organa, ustanova i organizacija civilnog društva. Tema konferencije bili su izazovi koje je pandemija COVID-19 donijela zaštićenim područjima, a kao glavni istaknuti su gubitak prihoda od turizma, otežano sprovođenje konkretnih mjera zaštite područja, oslabljena saradnja sa lokalnom zajednicom ili prekomjerni uticaj turista po ukidanju epidemijskih mjera.

Ipak, konferenciju je okarakterisalo pozitivno raspoloženje zbog primjetnog pozitivnog trenda povećanja broja zaštićenih područja u regionu, jer ona upravo predstavljaju jednu od mjera prevencije pandemije.

Jedan od predavača na konferenciji je bio i gđin Boris Erg, direktor Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN) - Kancelarija za Istočnu Evropu i Centralnu Aziju koji je učesnicima prenio zaključke i nalaze nedavno održanog Svjetskog kongresa Međunarodne unije za očuvanje prirode u Marselju od 3 -11 Septembra.

Na konferenciji su u članstvo u mreži Parkova Dinarida primljeni i novi parkovi: NP Galičica iz Sjeverne Makedonije, NP Drina iz Bosne i Hercegovine kao i Javno preduzeće šumarstva “Šume RS” koje upravljaju sa više zaštićenih područja: Park prirode Cicelj, Park prirode Orjen i Park prirode Prača, kao i prašume Lom i Janj u Bosni i Hercegovini.

U toku konferencije održana je VI Generalna skupština Parkova Dinarida na kojoj je izabran novi Upravni Odbor organizacije kao i predsjednik i dva potpredsjednika Skupštine. U naredne 3 godine članovi upravnog odbora će biti: gđin Amarildo Mulić, direktor NP Una (BiH), gđin Dragic Karaklić, direktor NP Tara (Srbija), gđin Fatmir Brazhda, Direktor zaštićenih područja regiona Elbasan (Albanija), gđin Igor Kreitmayer, direktor Uprave za zaštitu prirode u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja (Hrvatska), gđin Samir Ajdini, direktor NP Mavrovo (Sjeverna Makedonija), gđin Slobodan Delić, direktor Parka prirode Piva (Crna Gora), gđin Isak Rakovica, Park Germia (Kosovo*) i gđin Teo Hrvoje Oršanič, direktor Zavoda Republike Slovenije za zaštitu prirode (Slovenija). ZA potpresjednike upravnog odbora izabrani su gđin Karaklić i gđin Oršanič.

Za predsjednika Skupštine reizabran je gđin Nenad Strizrep iz Hrvatske, a za potpresjednike gđja Ornela Poci (Albanija), gđin Bajram Kafexholli (Kosovo*) i gđin Novica Zečević (Sjeverna Makedonija).

U toku konferencije organizovana je i studijska posjeta Nacionalnom parku Skadarsko jezero.

2.2 PROJEKAT ISTRAŽIVANJA STAVOVA JAVNOSTI O MRKOM MEDVJEDU KAO PRILOG AKCIONOM PLANU ZA MRKOG MEDVJEDA

Parkovi Dinarida su u period novembar 2020 - jun 2021. godine realizovali projekat "Istraživanje stavova javnosti o mrkom medvjedu kao prilog Akcionom planu za mrkog medvjeda u Crnoj Gori". Cilj projekta je bio da se kroz prikupljanje i analizu mišljenja javnosti o mrkom medvjeda (*Ursus arctos*) u Crnoj Gori dobiju vrijedni podaci koji će se koristiti prilikom izrade Akcionog plana upravljanja mrkim medvjedom u Crnoj Gori.

Pored toga kroz projekat je putem društvenih mreža i sredstava informisanja edukovana javnost o značaju mrkog medvjeda i potrebi zaštite i očuvanja njegove populacije.

Crna Gora je potvrđivanjem Bernske Konvencije preuzela obaveze u pogledu upravljanja populacijom mrkog medvjeda u skladu sa odredbama Konvencije, odredbama Akcionog plana upravljanja mrkim medvjedom za Evropu, te odgovarajućim direktivama i preporukama. Jedan od prvih koraka u tom pravcu je bilo i osnivanja Savjeta za zaštitu i upravljanje mrkim medvjedom i vukom čiji je jedan od prvih zadataka priprema Akcionog plana za mrkog medvjeda.

Parkovi Dinarida su, kao članovi Savjeta, u prethodnom periodu realizovali pilot istraživanja stavova javnosti o mrkom medvjedu na osnovu upitnika koji je korišten u Sloveniji i Hrvatskoj za potrebe izrade tamošnjih Akcionih planova za mrkog medvjeda. Upitnik je u saradnji sa WWF Adria i ekspertima prilagođen za crnogorske prilike. Rezultati istraživanja su prezentovani Savjetu za medvjeda i vuka u julu 2019. godine i ocjenjeni su kao dobri. Predloženo je da se istraživanje ponovi u većem obuhvatu i da se rezultati objedine kako bismo dobili reprezentativni uzorak u svrhu izrade Akcionog plana za medvjeda.

Stoga smo se kroz ovaj projekat fokusirali na nastavka istraživanja stavova javnosti o mrkom medvjedu u Crnoj Gori kroz prikupljanje dodatnih podataka pomoću upitnika, njihovu obradu i integrisanje sa rezultatima prethodnog istraživanja na osnovu kojih je pripremljen zbirni izvještaj "[Rezultati ankete o Istraživanju stavova javnosti o mrkom medvjeda u Crnoj Gori](#)". Ovaj izvještaj će se kroz dalji rad Parkova Dinarida u Savjetu za medvjeda i vuka integrisati u Akcioni plan za upravljanje populacijom medvjeda u Crnoj Gori, čija je priprema u toku.

Pored ovog istraživanja, kroz projekat je edukovana i informisana javnosti o potrebi zaštite i očuvanja mrkog medvjeda. Kako bi se unaprijedio kvalitet Akcionog plana za medvjeda i njegova implementacija te rješavali, odnosno izbjegli konflikti čovjeka i medvjeda, potrebno je u skladu sa preporukama Akcionog plana za zaštitu mrkog medvjeda u Evropi, raditi na edukovanju i informisanju javnosti. Na taj način će se osigurati podrška javnosti za zaštitu medvjeda.

Pored šire javnosti u Crnoj Gori posebno značajna ciljna grupa bila je i stanovništvo sa područja stalnog i privremenog boravka medvjeda.

Iz tog razloga smo kroz projekat razvili edukativni materijal – 5 infografika koji su putem kanala komunikacije Parkova Dinarida pružili jasnu sliku o medvjedu u Crnoj Gori, njegovom značaju i potrebi zaštite i očuvanja. Pored toga za stanovništvo sa područja stalnog i privremenog boravka medvjeda pripremljen je informativni liflet sa preporukama i mjerama za smanjenje mogućnosti susreta medvjeda i čovjeka, načina ponašanja ako do susreta dođe, mjerama da se veličina štete od medvjeda smanji i sl. Liflet je distribuiran stanovništvu na terenu a bio je dostupan i široj javnosti putem kanala komunikacije.

Projekta je bio podržan od strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

2.3. PROJEKAT „INHERIT“

Cilj: 2.3 Realizacija Interreg projekta „INHERIT - Održive turističke strategije za očuvanje i valorizaciju prirodne baštine mediteranske obale i priobalja“

Projekat "INHERIT - Održive turističke strategije za očuvanje i valorizaciju prirodne baštine mediteranske obale i priobalja" je sufinansiran od strane Evropske unije u okviru Interreg Mediteranskog (MED) programa u trajanju od 2018 - 2022. godine. Ukupna vrijednost projekta je 5 612 660,00 €, od čega se 127 160,00 € finansira iz IPA fondova. „Parkovi Dinarida – mreža zaštićenih područja Dinarida“ su jedini projektni partner sa IPA područja.

Na projektu učestvuje ukupno 15 partnera iz svih 10 MED zemalja, čiji je cilj očuvanje i valorizacija prirodne baštine u obalnim i priobalnim MED destinacijama. Projekt će testirati i razviti novi pristup prilagođen MED specifičnostima, štiteći prirodnu baštinu od štetnog uticaja intenzivnog razvoja turizma.

INHERIT će promovisati održivi turizam koji ublažava sezonalnost i rasterećuje nosive kapacitete u destinaciji, planiranjem i sprođenjem "bottom-up" zaštite temeljene na samoregulaciji i praćenju lokalnog stanovništva, kao i ostalih zainteresovanih strana u turizmu.

2.3.1 Transferring faza projekta (radni paket 5)

Radni paket 5 je imao za cilj prenos rezultata projekta i znanja stečenog u okviru radnih paketa 3 i 4 lokalnim javnim upravama i turističkoj industriji u okviru INHERIT područja, kako bi se ta znanja integrisala u njihove politike i načine promovisanja INHERIT pristupa u okviru projektnih ciljeva. Kroz ovaj paket, obezbijedili su se potrebni resursi za obrazovanje i obuku zasnovani na praktičnom znanju stečenom rezultatima pilot testiranja radnog paketa. Ishod radnog paketa 5 će predstavljati temelje radnog paketa 6. Ciljevi radnog paketa 5 su:

- a) informisati i olakšati usvajanje INHERIT rezultata izabranih predstavnika INHERIT područja;
- b) obučiti relevantne aktere iz javnog i privatnog sektora projektne teritorije o upotrebi, usvajanju i valorizaciji INHERIT rezultata;
- c) pripremiti, uvesti i podstaći rad uspostavljenih i budućih INHERITURA područja.

Aktivnost A5.2 – Razmjena i umrežavanje sa izabranim predstavnicima za promovisanje usvajanja INHERIT pristupa

Vodeći partner ove aktivnosti (JZP Izola) je dostavio smjernice za razmjenu i umrežavanje sa izabranim predstavnicima za promovisanje usvajanja INHERIT pristupa u maju 2021. Povodom toga, Parkovi Dinarida su organizovali dva interna sastanka kako bi se razmatrale ideje za implementaciju ove aktivnosti. Organizacija se fokusirala na predstavljanje INHERIT pristupa potencijalnim novim INHERITURA područjima u Crnoj Gori koja imaju značajno prirodno i kulturno nasljeđe. Samim tim, kroz ovu aktivnost je predstavljen potencijal NP Skadarsko jezero i Parka prirode Ulcinjske solane kao područja koja imaju potencijal i kapacitet za pristupanje Inherituri. Kroz niz sastanaka sa zaštićenim područjima, dogovoreno je popunjavanje aplikacione forme za pristup Inherituri koje je u planu kroz fazu kapitalizacije (paket 6) koja će se implementirati tokom 2022.

Aktivnost A5.3 – Kreiranje materijala za organizovanje obuke i seminara na temu zaštite prirodnog nasljeđa

Kroz ovu aktivnost, kreirani su edukativni materijali podijeljeni u četiri kategorije: 1. INHERIT pristup 2. Zaštita prirodnog i kulturnog nasljeđa 3. Valorizacija prirodnih dobara 4. Participativni pristupi održivom turizmu. Ovi materijali su imali za cilj da kroz umrežavanje i dijeljenje iskustava dobrih praksi, prenesu zainteresovanim stranama rezultate i primjere održivog turizma partnerskih zemalja. Materijal je iskorišten za prezentacije, seminare i radionice sa zainteresovanim stranama.

Aktivnost A5.4 – Kreiranje materijala na temu razvoja održivog turizma za upravljače turističkog sektora

Ova aktivnost je imala za cilj da se razviju edukativni materijali koji će promovisati INHERIT pristup upravljačima turističkog sektora sa akcentom na kategorije poput smještaja i rekreativnih industrija partnerskih zemalja. Vodeći partner je pripremio materijale koji su prevedeni na lokalni jezik partnera i korišteni tokom sastanaka i radionica.

Aktivnost A5.5 – Izgradnja kapaciteta za javne i privatne aktere u turizmu koji posluju u okviru INHERITURA oblasti

Prezentacije koje su dostavljene od strane Vodećih partnera su prevedene na crnogorskom i upućene kao edukativni materijal zainteresovanim stranama. Cilj seminara ove aktivnosti jeste bila razmjena iskustava i primjeri dobre prakse iz drugih zaštićenih područja, predstavljanje pilot područja iz Crne Gore kao i predstavljanje INHERITURA label-a i procedure kako zaštićena područja mogu aplicirati kako bi im se ta oznaka dodijelila.

2.3.2 Šesti i sedmi sastanak projektnih partnera

Na šestom projektnom sastanku koji je održan online u martu (8-9) 2021. godine, analizirale su se aktivnosti Radnog paketa 4 (WP4), koji se pritom i zatvorio, te otvorio radni paket 5 sa predstavljanjem aktivnosti koje je trebalo implementirati. Sedmi projektni sastanak je održan u novembru 2021. kada su se analizirale završene aktivnosti paketa 5 i dogovorilo otvaranje finalne faze projekta – kapitalizacije, odnosno paketa 6.

2.3.3 Medijska, e-mail i social media kampanja

Radi uspješne realizacije projektnih aktivnosti i implementacije, predviđena je kontinuirana komunikacija i obavještanje medija o projektu i projektnim aktivnostima. Za sve zainteresovane strane sprovodiće se e-mail kampanja. Projektom je takođe predviđeno sprovođenje social media kampanje u cilju aktivne promocije.

Parkovi Dinarida kao projektni partner ima obavezu da ispuni sledeće aktivnosti koje se tiču komunikacionog paketa:

- Postavljanje vijesti o projektu na sajtu Parkova Dinarida
- Periodično izvještavanje stejkholdera o novostima u vidu biltena:
- Sprovođenje social media kampanje – dijeljenje sadržaja koji pošalje Leading partner na FB stranici Parkova Dinarida, kao i kreiranje sopstvenog sadržaja o projektnim aktivnostima koje se implementiraju u Parku prirode Orjen;
- Direktne e-mail kampanje u cilju informisanja i promovisanja projektnih aktivnosti usmjerene ka stejkholderima iz turističkog sektora i relevantnih javnih vlasti;
- Kreiranje saopštenja za medije po template-u Leading partnera vezano za učinke INHERIT projekta, ključne aspekte i benefite INHERIT pristupa koji će biti naročito namijenjeni stejkholderima iz turističkog sektora

Ove aktivnosti su trajale tokom cijele 2021. godine.

2.3.4 Administrativne aktivnosti

Obavezni šestomjesečni izvještaji za FLC i odgovornu kontrolu na projektu su se predavali u martu i septembru 2021. godine

2.4. PROJEKAT: UTVRĐIVANJE POPISA O PRISUSTVU I DISTRIBUCIJI INVAZIVNIH VRSTA BILJAKA NA TERITORIJI CRNE GORE

Efekat širenja i uticaj stranih, a naročito invazivnih stranih vrsta biljaka, zajedno sa klimatskim promjenama predstavlja jedan od najznačajnijih globalnih faktora koji negativno utiču na autohtone vrste i zajednice na svjetskom nivou. Sve veće širenje invazivnih alohtonih vrsta, prepoznato je kao izuzetno nepovoljni faktor koji sve više utiče na stanje biodiverziteta u Crnoj Gori. U skladu sa tim Parkovi Dinarida su 2021. god. realizovali projekat Utvrdjivanje popisa o prisustvu i distribuciji invazivnih vrsta biljaka na teritoriji Crne Gore. Projekat se realizovao u cilju podrške u pripremi liste stranih i invazivnih stranih vrsta koje mogu izazvati zabrinutost i stvoriti negativne efekte po ekosisteme u Crnoj Gori, kao i cilju doprinosa u izradi Akcionog plana za borbu protiv stranih i invazivnih stranih vrsta. Ukupan budžet ovog projekta bio je 5.896,00 eura, a njegovo trajanje 7 mjeseci od kraja novembra 2020. do juna 2021. godine. Projekat se realizovao uz podršku Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma kroz Javni konkurs za finansiranje programa utvrđivanja Liste stranih i invazivnih stranih vrsta.

2.4.1 Konsultativni sastanci sa stručnim saradnikom u vezi prikupljanja podataka

U cilju jasnog definisanja obaveza i zadataka za realizaciju određenih aktivnosti projekta Parkovi Dinarida su u mjesecu novembru 2020. godine organizovali sastanke sa stručnim saradnikom čije je zaduženje bilo usmjereno na formiranje spiska i Izvještaja o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka prisutnih na teritoriji Crne Gore.

2.4.2. Prikupljanje podataka o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka kroz desktop istraživanje/Formiranje spiska

Metodologija rada za prikupljanje podataka podrazumijevala je desktop istraživanje o prisutnosti svih registrovanih stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka na teritoriji Crne Gore iz postojeće stručne literature koja se tiče prethodnih istraživanja ove problematike kao i relevantnih dokumenata i prostorno planske dokumentacije relevantne za ovu temu, nakon čega smo u mjesecu decembru 2020. god. formirali spisak stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka registrovanih na teritoriji Crne Gore.

2.4.3. Priprema Izvještaja/Priloga Akcionom planu o invazivnim biljnim vrstama

Parkovi Dinarida su u mjesecu januaru i februaru 2021. god. analizom prikupljenih podataka izradili Izvještaj koji uključuje Listu stranih i invazivnih stranih biljnih vrsta prisutnih na teritoriji Crne Gore. Ovaj Izvještaj sadrži i informacije o mapiranju, distribuciji, strukturi, ekologiji i uticaju stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka kao i onih koje izazivaju najveću zabrinutost za biodiverzitet Crne Gore i predloge na koji način se može uticati na kontrolu, smanjivanje uticaja kao i njihovo uklanjanje u cilju rešavanja ovog problema. Izvještaj takođe uključuje podatke i rezultate prethodno rađenih terenskih istraživanja i kroz različita poglavlja daje jasan prikaz ove problematike. Ovakav Izvještaj smo na pregled dostavili Ministarstvu ekologije prostornog planiranja i urbanizma, Agenciji zaštite prirode i životne sredine, Univerzitetu Crne Gore – odsjek Ekologija, Javnom preduzeću Nacionalni parkovi Crne Gore, Prirodnjačkom muzeju Crne Gore kao pojedinim nevladinim organizacijama koje su se bavile stranim i invazivnim stranim vrstama u Crnoj Gori. Nakon dostavljenih sugestija i komentara na poslati Izvještaj od pomenutih institucija iste smo uvažili i Izvještaj poboljšali. Ovakav Izvještaj će pomoći u borbi protiv stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka u cilju zaštite biodiverziteta od gubitka posebno rijetkih, endemičnih, reliktnih i zakonom zaštićenih biljnih vrsta naglašavajući važnost biodiverziteta i usluga koje pruža za održivi ekonomski razvoj i dobrobit svih građana.

2.4.4. Priprema teksta edukativnog materijala o invazivnim vrstama biljaka

Kako je jedan od ciljeva projekta bio na jednom mjestu pružiti informacije i upoznati širu javnost sa pojmom stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka, utvrditi njihovu prisutnost na teritoriji Crne Gore, dati pregled njihove generalne distribucije kao i preporuke za odgovorno ponašanje i prevenciju unošenja stranih vrsta, Parkovi Dinarida su u mjesecu februaru izradili edukativni materijal, brošuru, infografike i postere koji je sadržao ove podatke i informacije. U tom dijelu obratila se pažnja i na hortikulturu preko koje ljudi nesvjesno doprinose širenju invazivnih vrsta biljaka i na taj način povećavaju negativan uticaj po ekosistem kako bi se radilo na suzbijanju ove aktivnosti u budućnosti.

2.4.5. Dizajn i štampa edukativnog materijala

U cilju dizajniranja edukativnog materijala u martu mjesecu angažovali smo spoljnog saradnika za dizajn. Edukativni materijal na temu stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka uključio je nekoliko vrsta edukativnog materijala: brošuru infografike i postere. Za štampu edukativnog materijala angažovali smo štampariju. Nakon dizajniranja i štampanja edukativnog materijala šira javnost svih generacija u Crnoj Gori upoznala se o ovoj problematici. Objavljivanjem edukativnog materijala na internet stranici Parkova Dinarida www.parksdinarides.org javnost je imala priliku da upozna koje su i kako izgledaju invazivne strane vrste, razviti svijest o njihovom negativnom uticaju na ekosisteme i na taj način biti u mogućnosti uočiti ovakve vrste u prirodi i prijaviti njihovu prisutnost nadležnim institucijama radi preuzimanja adekvatnih mjera njihovog uklanjanja. Edukativni materijal je takođe imao za cilj podizanje svijesti o potrebi očuvanja biodiverziteta i njegovih ekosistemskih usluga za stanovništvo kako bi se uticalo na njegovu zaštitu.

2.4.6. Konsultativni sastanci sa NVO koji su podržani kroz ovaj poziv

Kroz ovaj projekat Parkovi Dinarida su u aprilu organizovali i održali konsultativne sastanake na kojima su učestvovala sve nevladine organizacije koje su kroz ovaj poziv za doprinos liste stranih i invazivnih stranih vrsta na teritoriji Crne Gore dobile finansijsku podršku Ministarstva ekologije prostornog planiranja i urbanizma. Razlog ovih sastanaka je bio u cilju prikupljanja svih podataka i informacija o ovoj temi kako bi se definisala krajnja lista svih stranih i invazivnih stranih biljnih vrsta u Crnoj Gori.

2.4.7. Formiranje spiska koji sadrži sve registrovane strane i invazivne strane biljne vrste na teritoriji Crne Gore na osnovu prikupljenih podataka od ostalih organizacija

Kroz konsultativne sastanke u mjesecu aprilu i maju sa organizacijama koje su učestvovala u doprinosu pri izradi nacionalne liste stranih i invazivnih stranih vrsta na teritoriji Crne Gore, Parkovi Dinarida su objedinili i interpretirali prikupljene podatke i informacije o potvrdi prisustva svih stranih i invazivnih stranih biljnih vrsta na teritoriji Crne Gore. Kao rezultat ove aktivnosti formirali smo listu svih registrovanih invazivnih stranih biljnih vrsta na teritoriji Crne Gore koja je uvrštena u Izvještaj o stranim i invazivnim stranim vrstama izrađenim kroz ovaj projekat.

2.4.8. Organizovanje okruglog stola

Kao završnu aktivnost ovog projekta u mjesecu junu organizovali smo okrugli sto na kojem smo predstavili rezultate projekta. Događaj je okupio predstavnike relevantnih institucija iz oblasti zaštite prirode, predstavnike zaštićenih područja kao i predstavnike Opština u Crnoj Gori, stručnjake iz oblasti stranih i invazivnih stranih vrsta i predstavnike civilnog sektora. Na okruglom stolu prezentovali smo pripremljeni Izvještaj kao i objedinjenu listu stranih i invazivnih stranih biljnih vrsta registrovanih na teritoriji Crne Gore svim zainteresovanim stranama. Jedna od tema okruglog

stola se odnosila na poređenje invazivnih vrsta biljaka registrovanih u Crnoj Gori sa stanjem istog pitanja u drugim zemljama regiona Hrvatska i Slovenija. U tom kontekstu predstavila su se rešenja za trajno iskorijevanje stranih i invazivnih stranih vrsta i efikasne metode uklanjanja i invazivnih vrsta kao i Akcioni plan za kontrolu invazivnih stranih biljaka koja su sprovedena u određenim područjima ovih država, a koja mogu poslužiti kao primjer dobre prakse za njihovu primjenu u Crnoj Gori.

2.5 PROJEKAT “Testiranje smjernica za procjenu i valorizaciju ekosistemskih usluga i njihovog integrisanja u razvojne planove upravljačkih institucija zaštićenog područja Orjen”

Implementacija projekta u prekograničnom regionu Crna Gora – Bosna i Hercegovina kroz studiju slučaja planine Orjen je započela u aprilu 2020. godine i traje do marta 2021. godine.

Projekat ima prekogranični karakter, imajući u vidu da se masiv planine Orjen prostire na teritoriji dvije države – Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Dio masiva Orjena je proglašen Parkom prirode u Crnoj Gori 2018. godine, a u septembru 2020. godine, isti status je pripao i dijelu Orjena na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Cilj projekta jeste da se kroz kreiranje Studije slučaja masiva Orjen analiziraju najvažnije ekosistemске usluge koje će se integrisati u procesu donošenja odluka vezanih za ova zaštićena područja. **Sam projekat analizira četiri prioritete ekosistemске usluge važne za područje planine Orjen: pčelarstvo, povrtarstvo, stočarstvo i eko-turizam i njihovu dobrobit za lokalne zajednice i prirodu.** Navedene usluge su prepoznate kao glavne djelatnosti lokalnog stanovništva kojem Orjen predstavlja životno okruženje.

Projekat je podržan je od strane Otvorenog regionalnog fonda za jugoistočnu Evropu – Implementacije međunarodnih sporazuma u oblasti biodiverziteta (ORFBDU) i finansiran od strane Njemačkog federalnog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ), koji sprovodi the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

2.5.1 Prevod, štampa, distribucija Studije slučaja planine Orjen

Tokom februara 2021. godine, Studija slučaja planine Orjen je dizajnirana na crnogorskom i engleskom jeziku i kao takva ištampana i distribuirana upravljačima prekograničnog područja Parka prirode Orjen, svim zainteresovanim stranama, partnerima i učesnicima na projektu.

2.5.2. Prevod i distribucija Studije izvodljivosti rekreativnih staza CG-BiH/RS

Studija izvodljivosti dvije rekreativne staze na području prekogranične teritorije Parka prirode Orjen je završena tokom februara 2021. godine, pripremljena na crnogorskom i engleskom jeziku i kao takva distribuirana upravljačima prekograničnog područja.

2.5.3 Online webinar predstavljanja značaja ekosistemskih usluga, njihove praktične primjene i integrisanja u procesima planiranja i donošenja odluka upravljačkih institucija

Online webinar u organizaciji Parkova Dinarida je održan 23. februara 2021. godine. Kao predavači, bili su prisutni Dženan Bećirović sa Univerziteta u Sarajevu koji je održao predavanje pod nazivom „Koncept ekosistemskih usluga i njihova povezanost sa kvalitetom življenja; Procjena i vrednovanje ekosistemskih usluga; integrisanje i upotreba ekosistemskih usluga u procesu donošenja odluka“, kako bi se učesnici bliže upoznali sa konceptom ekosistemskih usluga i važnosti njihovog definisanja za zaštićena područja. Nakon ovog, uslijedilo je predavanje Nikole Stojnića iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode Vojvodine koji je predstavio Regionalne Smjernice za procjenu i vrednovanje usluga ekosistema i njihovog integrisanja u procesima planiranja i donošenja odluka upravljačkih institucija. Ovom online događaju je učestvovalo preko 70 učesnika, članova mreže Parkova Dinarida, zainteresovanih institucija i organizacija.

2.5.4 Kreiranje ES potkategorije na veb stranici Parkova Dinarida

U okviru baze podataka Parkova Dinarida, kreirana je potkategorija koja sadrži sva dokumenta i

studije na temu ekosistemskih usluga koji su dostupni za preuzimanje svim članovima mreže Parkova Dinarida i drugim zainteresovanim stranama.

2.5.5 Dostavljanje narativnih i finansijskih izvještaja, zatvaranje projekta

U martu 2021. godine, projektni koordinator je dostavio narativne i finansijske izvještaje cjelokupnog projekta i samim tim zvanično uspješno zatvorio projekat.

STRATEŠKA TEMA 3: UNAPREĐENJE SARADNJE SA LOKALNIM STANOVNIŠTVOM I ODRŽIVI RAZVOJ

3.1 PROGRAM GRANTOVA ZA ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Drugi ciklus grantova je realizovan u toku 2021 godine i predstavlja nastavak podrške zaštićenim područjima da unaprijede saradnju sa lokalnim zajednicama na prostoru zemalja Dinarskog luka, uspostave i jačaju trajne strukture/mehanizame za komunikaciju i unapređenje funkcionalnosti postojeće saradnje između nadležnih institucija i civilnog društva u zaštićenom područja. Na basi prethodnog iskustva i uzimajući u obzir novonastale okolnosti u vezi COVID-19 pandemije definisani su kriterijumi, ciljevi i podciljevi drugog poziva za Program grantova. U saradnji sa partnerima na projektu pripremljene su smjernice za aplikante i aplikacione forme.

Specifični ciljevi drugog ciklusa su bili:

- Unapređenje saradnje između zaštićenih područja i lokalnih zajednica u cilju unapređenja monitoringa nelegalnih aktivnosti i neodrživih praksi u zaštićenim područjima;
- Uspostavljanje trajnih struktura/mehanizama za komunikaciju i unapređenje funkcionalnosti postojeće saradnje između nadležnih institucija i civilnog društva u zaštićenom području;
- Podrška inovativnim pristupima za ublažavanje sekundarnih efekata pandemije COVID-19 na zaštićena područja;
- Podrška rješavanju negativnih uticaja pandemije COVID-19 na ranjive populacije (uključujući, ali ne ograničavajući se na žene, mlade, manjine, starije osobe i osobe s invaliditetom) u zaštićenim područjima.

Konkurs za dodjelu sredstava iz Drugog ciklusa Programa grantova za zaštićena područja bio je raspisan krajem novembra 2020 godine i trajao je do 15 januara 2021. Na konkurs je pristiglo 13 projektnih predloga, a kroz proces eksterne evaluacije izabrano je 7 projekata, ukupne vrijednosti 69.626 eura, od čega su Parkovi Dinarida finansirali 70 odsto vrijednosti odnosno 48.737 eura.

Kroz 2 ciklusa Programa grantova podržani su sljedeća zaštićena područja: Park prirode Piva u saradnji sa Tivatskim solinama, Park prirode Orjen, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore u saradnji sa NP Sutjeska iz Bosne i Hercegovine, Specijalni rezervat prirode Obodska bara u saradnji sa Parkom Tivoli, Rožnik i Šišenski Hrib iz Slovenije, Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje kojim upravlja JP Vojvodinašume, NP Mavrovo iz Sjeverne Makedonije, NP Tara iz Srbije u saradnji sa Pećinskim parkom Grabovača iz Hrvatske.

3.2 DAN ZAŠTITE DINARIDA

3.2.1. Organizovanje Dana zaštite Dinarida

Usljed ograničenja izazvanih pandemijom COVID-19 Dan zaštite Dinarida – 7 oktobar, obilježen je virtuelno u svih 8 zemalja Dinarskog luka.

Ovogodišnji Dan zaštite Dinarida se obilježava pod sloganom #EdukacijaSada i bio je posvećen važnosti edukacije u zaštićenim područjima kao bitnom aspektu rada i funkcionisanja ovih najvrijednijih područja koje svaka država ima.

Tim povodom Parkovi Dinarida su Nacionalnom parku Skadarsko jezero donirali opremu za edukaciju koja je instalirana u Centru za posjetioce na Vranjini. U cilju obilježavanja ovog ekološkog datuma u tom parku je organizovana edukativna radionica za učenike škola sa Skadarskog jezera. Oprema je obezbijeđena kroz projekat "Zaštićena područja za prirode i ljude", koji Parkovi Dinarida realizuju u saradnji sa WWF Adria, a uz podršku Švedske razvojne agencije (SIDA). Pored Crne Gore ovaj datum je obilježen i u drugim državama u regionu Dinarida.

STRATEŠKA TEMA 5: KOMUNIKACIJA I PR

4.1 Unapređenje interne komunikacije

4.1.1 Implementacija internog komunikacionog plana

S obzirom da je jedan od glavnih ciljeva Parkova Dinarida, razmjena stručnih znanja i podizanje nivoa znanja i svijesti među zaštićenim područjima regiona, mreža zaštićenih područja Dinarida implementira o uokviru svojih redovnih aktivnosti interni komunikacioni plan, kojim se želi se postići redovna komunikacija unutar mreže, kako bi se na što bolji način uticalo na zajedničke alate i bolju upravljačku politiku u zaštićenim područjima, razmjenu i pružanje različitih dokumenata, bazu podataka i dobrih praksi, te planiranje i koordinaciju projekata koji su od interesa za članove Parkova Dinarida.

4.2 Unapređenje eksterne komunikacije

4.2.1 Implementacija komunikacione strategije

Parkovi Dinarida u sklopu programa „Zaštićena područja za prirodu i ljude“ i u saradnji sa kolegama za komunikacije iz WWF Adria u 2021. nastavili su realizaciju tri *strateška dokumenta za komunikaciju*:

1. *Komunikacioni plan za Parkove Dinarida*
2. *Komunikacioni plan za projekat “Zaštićena područja za prirodu i ljude”;*

Medijski alati

U okviru Parkova Dinarida, postoji nekoliko medijskih kanala:

1. *Web stranica:* www.parksdinarides.org
2. *Blog portal:* <https://dinaricarcparcs.blogspot.com/>
3. *Facebook stranica:* www.facebook.com/DinaricArcParks/
4. *Newsletter, koji se online distribuira kvartalno regionalnim i međunarodnim stakeholderima*

4.2.2 Izrada novog web site-a Parkova Dinarida

U cilju bolje organizacije i predstavljanja informacija na sajtu u toku 2021 radilo se na izradi novog web sajta Organizacije. Dodatno u odnosu na prethodni sajt razvijene su baza podataka i baza eksperata kaoi tekstovi i materijali posvećeni biljnim i životinjskim vrstama kao i kulturnom nasljeđu Dinaridida, ,

4.2.3 Priprema i distribucija mjesečnog Biltena Parkova Dinarida

Zbog pandemije COVID-19 i nedostatka ljudskih resurse u toku 2021 nije realizovana aktivnost priprema i distribucija tromjesečnom Bilten Parkova Dinarida.

4.2.4 Ažuriranje web stranice Parkova Dinarida

Web stranica www.parksdinarides.org, na kojoj je u okviru interaktivne mape, predstavljanjeno više od 90% svih nacionalnih parkova, parkova prirode i regionalnih parkova osam država redovno je ažurirana u toku 2021 godine. Stranica predstavlja jedinstvenu i najobuhvatniju bazu podataka kada su u pitanju zaštićena područja Dinarida. To predstavlja i veliki potencijal za razvoj saradnje sa organizacijama i udruženjima, koja promovišu aktivne vidove odmora i rekreacije u zaštićenim područjima Dinarida, kao npr. Via Dinarica, Via Adriatica...

Uz predstavljanje novosti i aktivnosti koje Parkovi Dinarida realizuju, na web stranici naglasak je stavljen i na predstavljanje bogatog prirodnog i kulturnog nasljeđa, karakterističnog za područje Dinarida.

4.2.5 Ažuriranje bloga Parkova Dinarida

U toku 2020. nastavljeno je kontinuirano dijeljenje svih relevantnih sadržaja Mreže na Blog portal <https://dinaricarcparcs.blogspot.com/>. Blog je vremenom iz medija za internu komunikaciju članova Parkova Dinarida prerastao u portal za eksternu komunikaciju, svakodnevno donosi novosti iz zaštićenih područja Dinarida. Na njemu se osim i novosti iz zaštićenih područja, objavljuju i novosti o međunarodnim publikacijama, aktima, konkursima, nagradama, projektima, vezanim za zaštitu prirode, te analitički tekstovi i druge informacije, od značaja za zaštićena područja i ljubitelje prirode. Od svih komunikacionih kanala Parkova Dinarida, blog procentualno ima ubjedljivo najveći rast. U 2021. godini na ovom kanalu komunikacije objavljena je 520 vijest.

4.2.6 Ažuriranje facebook stranice Parkova Dinarida

U toku 2020. nastavljeno je kontinuirano dijeljenje svih relevantnih sadržaja Mreže na Facebook stranica: www.facebook.com/DinaricArcParks/ koja ima oko 43000 pratilaca. S obzirom da je Facebook smanjio „vidljivost“ poslovnih naloga, Parkovi Dinarida su se odlučili da informacijama, fotografskom i video materijalu članica Parkova Dinarida daju veću vidljivost povremenim „bustovanjem“ objava. Sa takvim načinom objavljivanja, podijeljene informacije stižu do mnogo većeg broja ljudi. Ovaj vid društvene mreže pokazuje se i dalje kao izvanredna alatka za promociju ostalih kanala komunikacije Parkova Dinarida.

4.2.7 Učestvovanje na relevantnim skupovima

Predstavnica Parkova Dinarida je učestvovala na regionalnom sastanku pod nazivom "Platforma za velike zvijeri dinarskog regiona", koji je održan u periodu od 15. – 17. novembra u Sloveniji (Ljubljana).

Cilj sastanka je bio da se razmotre načini osnivanja i funkcionisanja regionalne platforme za zajednički pristup i strategiju u istraživanju, upravljanju, kao i očuvanje velikih zvijeri dinarskog regiona.

Kako je područje Dinarida na Balkanu važno stanište za očuvanje zdrave i stabilne populacije medvjeda, vuka i risa, međusobna saradnja i pravilno upravljanje ovim vrstama i njihovim staništem je ključno za njihov opstanak. Zadatak eksperata iz ove oblasti je da daju glas velikim zvijerima i na taj način stvore preduslove za očuvanje i unaprjeđenje populacija ovih vrsta.

Sastanak je organizovan od strane njemačke organizacije Adelphi i hrvatske organizacije Carnivora Magna, a pored eksperata i civilnog društva sastanku su prisustvovali i donosioci odluka zemalja dinarskog regiona. Parkovi Dinarida u ovom projektu imaju ulogu člana savjetodavnog odbora koji pomaže lakšu realizaciju projekta i komunikaciju između relevantnih zainteresovanih strana u Crnoj Gori. Kao jedna od rezultata projekta je i priprema regionalne analize [Velike zvijeri u Dinaridima: upravljanje, praćenje, prijetnje i sukobi](#).

4.3 Struktuiranje, praćenje i evaluiranje dijaloga sa ključnim stakeholderima na uključivanje prirodnih vrijednosti u strateške razvojne planove (nacionalni i regionalni nivo)

4.3.1 Praćenje povećanja interakcije i dijaloga sa ključnim stakeholderima

Parkovi Dinarida u saradnji sa WWF Adria, prate interakciju sa stakeholderima preko Capacity Assessment Tool-a. Dodatno se radi na razvoju Indeksa za procjenu interakcije između

zaštićenih područja i lokalnih zajednica, kao i instrumentima za njegovo poboljšanje.

4.3.2. Učešće na skupovima relevantnim za procese donošenja odluka od značaja za zaštitu prirode

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoj osnovalo je Savjet za izradu Planova upravljanja za uzgoj zaštite i korištenje mrkog medvjeda i vuka u Crnoj Gori. Osnivanje Savjeta predstavlja temelj za dugoročno i adekvatno upravljanje i zaštitu populacije smeđeg medvjeda i vuka u Crnoj Gori posebno ako se fokusira na očuvanje i upravljanje u skladu s EU standardima. Parkovi Dinarida su nastavili rad u Savjetu i u toku 2021. godine.